

ГЛАВА I.

Римлянитѣ въ времената на междуособията.

(133—30 г. до Р. X.).

§ 1. Военното устройство и военнитѣ учрѣждения въобще. — § 2. Разнитѣ родове войски, въоръжението и числото имъ. — § 3. Строя и начина на дѣйствиата на войскитѣ. — § 4. Вжтрѣшното устройство и духа на войскитѣ. — § 5. Кастраметацията, фортификацията, полиорцетиката и балистиката. — § 6. Състоянието на военното искусство въобще. — § 7. Морскитѣ военни сили и искусство.

Древни источники: главни: Аппианъ, Плутархъ, Дионъ Кассий, Веллей Патеркулъ, Титъ Ливий, Саллустий, а сжщо Иустинъ, Флоръ, Павзаний, Евтропий, Иосифъ Флавий и книгитѣ на Маккавейтѣ; — най нови исторически помагала: Rollin и Crévier, Fergusson, Vertot, Lèvesque, Vegner, Michelet, Mommsen, Amédée Thierry, особенно Montesquieu. — Desbrosses: histoire de la république romaine (1777), Hegevisch, Heeren, Лоренцъ, — Ottenberger, Kausler, Liskenne et Sauvan: Bibl. histor. et milit., и др. показани по горѣ.

§ 1.

Военното устройство и военнитѣ учрѣждения въобще.

Отъ началото на междуособията въ Римъ, военното устройство и военнитѣ му учрѣждения съвсѣмъ се измѣняватъ по сжщество и духъ, и бързо клонятъ къмъ упадъкъ. Главнитѣ причини за това били: всеобщото вжтрѣшно разстройство — неизбѣжно слѣдствие отъ междуособията, и незаконнитѣ, пагубни мѣрки на честолюбцитѣ, които се домогвали до върховната власть. Отъ тѣхъ Марий пръвъ нанесълъ жестокъ ударъ на древнитѣ, прѣвѣсходни военни учрѣждения на Римъ. Като достигналъ консулко звание, този честолюбецъ, по происхождение плебей и врагъ на аристокрацията,

въ 107 година, въ време на войната съ Югурта, събралъ една армия — въпрѣки основнитѣ държавни учрѣждения — отъ *най бѣдния класъ и отъ освободени и неосвободени роби*, и съ помощта на тѣзи, слѣпо нему прѣдана войска, завладялъ върховната власть въ Римъ. Примѣра му послѣдвали и всички други знаменити честолюбци въ него време: Силла, Крассъ, Помпей, Цезарь, Антоний, Лепидъ, Октавианъ, и по такъвъ начинъ главната основа за съвршенството на военното устройство въ Римъ — *прѣвѣсходния составъ на римскитѣ армии* — била съкрушена за винаги, а заедно съ това и